

DOI 10.31392/NPU-nc.series15.2020.3(123).14
УДК: 378.4.313:613

Кабацька О.В.
кандидат педагогічних наук, доцент
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна, м. Харків

ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ В ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ОСНОВ ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ

В статті представлено підходи до формування підприємницької компетентності студентів Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Наведено особливості набуття студентами здоров'язберезувальної компетентності в процесі освіти та проаналізовано освітньо-професійні програми з метою виявлення специфіки формування зазначеної компетентності.

Доведено цінність формування основ підприємницької компетентності студентів, які оволодівають знаннями, вміннями та навичками з основ здоров'я.

Виявлено, що формуванню підприємницької компетентності студентів приділяється увага лише в процесі освіти майбутніх фахівців з міжнародних економічних відносин, бізнесу тощо.

Досліджено, що формування підприємницької компетентності студентів, які вивчають основи здоров'я, можливо за умови вивчення ними міжфакультетських дисциплін з відповідної тематики у Харківському національному університеті імені В.Н. Каразіна. Це відбувається завдяки власному вибору студентів, які вивчають деякі дисципліни навіть в дистанційному форматі. Також показано, що Центр електронного навчання Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна забезпечує роботу дистанційної освіти студентів та всіх бажаючих отримати знання з різних напрямків за допомогою дистанційних електронних курсів в системі Moodle, створюючи комфортні умови для всіх учасників освітнього процесу.

В результаті підкреслено, що підготовка висококваліфікованих фахівців, в яких сформовані здоров'язберезувальна та підприємницька компетентності забезпечить покращення здоров'я населення України, навіть в складних умовах майбутньої професійної самореалізації.

Ключові слова: підприємницька компетентність, здоров'язберезувальна компетентність, студенти, основи здоров'я, дистанційна освіта.

Кабацкая Е. В. Подходы для формирования предпринимательской компетентности студентов в процессе изучения основ здоровья человека. В статье представлены подходы для формирования предпринимательской компетентности студентов Харьковского национального университета имени В.Н. Каразина. Приведены особенности приобретения студентами бережливой компетентности в процессе образования и проанализированы образовательно-профессиональные программы с целью выявления специфики формирования указанной компетентности.

Доказано ценность формирования основ предпринимательской компетентности студентов, овладевающих знаниями, умениями и навыками по основам здоровья.

Выведено, что формированию предпринимательской компетентности студентов уделяется внимание лишь в процессе образования будущих специалистов по международным экономическим отношениям, бизнесу и тому подобное.

Доказано, что формирование предпринимательской компетентности студентов, изучающих основы здоровья, возможно при условии изучения ими межфакультетских дисциплин по соответствующей тематике в Харьковском национальном университете имени В.Н. Каразина. Это происходит благодаря собственному выбору студентов, изучающих некоторые дисциплины даже в дистанционном формате. Также показано, что Центр электронного обучения Харьковского национального университета имени В.Н. Каразина обеспечивает работу дистанционного образования студентов и всех желающих получить знания по различным направлениям с помощью дистанционных электронных курсов в системе Moodle, создавая комфортные условия для всех участников образовательного процесса.

В результате подчеркнуто, что подготовка высококвалифицированных специалистов, у которых сформированы здоровьесберегающая и предпринимательская компетентности обеспечит улучшение здоровья населения Украины, даже в сложных условиях будущей профессиональной самореализации.

Ключевые слова: предпринимательская компетентность, здоровьесберегающая компетентность, студенты, основы здоровья, дистанционное образование.

Kabatska O. Students' entrepreneurial competence formation approaches in the human health background studying. The article presents the students' entrepreneurial competence formation approaches of higher education. The importance of students acquiring health-preserving competence in the process of education at V. N. Karazin Kharkiv National University. Educational and professional programs –“Secondary education (Biology and human health)” and “Secondary education (Human health)” were analyzed in order to identify the specifics of the formation of health competence.

The value of the foundations of the students' entrepreneurial competence formation who master the knowledge, skills and abilities in the basics of health for their implementation in professional activities, taking into account the requirements of Ukraine as a

European state.

According to the results of the study of scientific research, it has been revealed that the students' entrepreneurial competence formation is paid attention only in the process of education of future specialists in international economic relations, business, etc. It has been established that the study of the basics of entrepreneurial activity of students is aimed at the formation of their competencies for work in positions of managers, employees in government agencies and institutions, and so on.

It was also investigated that the students' entrepreneurial competence formation who study the basics of health is possible if they study interdisciplinary disciplines on relevant topics, due to their own choice in this area and even in a distance format. It has been noted that the Center for e-learning of V. N. Karazin Kharkiv National University provides distance education for students and anyone wishing to gain knowledge in various fields. It was also revealed that teachers under the guidance of employees of this center create distance e-courses in the Moodle system, pass the appropriate certification of their intellectual work and manage the student education via the Internet in a comfortable environment for all participants in the educational process.

As a result, it is noted that the preparation of highly qualified specialists, possessing the health and entrepreneurial competencies will ensure the preservation and strengthening the health of the population of Ukraine, promote the best realization of acquired knowledge, skills and abilities of students even in difficult conditions of future professional self-realization.

Keywords: entrepreneurial competence, health competence, students, basics of health, distance education.

Постановка проблеми. В нашій країні реалізація державної політики в сфері набуття освіти відбувається на такому високому рівні, як загальнодержавний. Він сприяє формуванню основ освітньої політики, створюючи законодавчу базу – фундамент освіти; розкриваючи економічні, юридичні та соціальні гарантії роботи, затверджених законів та положень; створюючи загальнодержавні програми розвитку та становлення сучасної освіти; визначаючи обсяг фінансування освітньої галузі тощо. Загальнодержавний рівень в процесі реалізації своїх завдань, а саме: відображення в нормативно-правовій базі новітніх тенденцій, звертає увагу та підкреслює важливість питань збереження, підтримки та зміцнення здоров'я молодого покоління. Також важливим компонентом законодавчої бази є відображення нових підходів в реалізації освіти, спрямованих на формування підприємницького мислення та дій, в зв'язку зі швидкими змінами економічних та соціальних умов життя у сучасній Україні. Перед освітою стають питання підготовки фахівця, який забезпечить покращення здоров'я населення України, навіть в складних умовах майбутньої професійної самореалізації.

Аналіз літературних джерел. В. Кремень, вивчаючи наукові підходи до освіти, стверджував – «сучасна доба ставить перед суспільством, а надто перед освітою, важливі завдання сформуванню нову людину» – компетентну та освічену, а саме – фахівця своєї справи [1].

Важливим в сучасній системі освіти є розробка та впровадження теоретичних та методологічних підходів щодо компетентнісного підходу в процесі підготовки фахівців з різних спеціальностей. Питання компетентнісного підходу в освіті вивчають фахівці міжнародних організацій: ЮНЕСКО, Рада Європи та інші. В своїх наукових працях зазначений підхід досліджували різні вчені, а саме: В. Бездухов, Н. Бібік, І. Бех, Л. Ващенко, О. Дахін, Б. Ельконін, Т. Петухова, О. Пометун, О. Савченко, В. Теслюк, С. Хазова та інші. Провідні науковці, при впровадженні компетентнісного підходу виділяють головне – результати освіти, як здатність молодшої людини в складних життєвих ситуаціях застосовувати отримані знання, вміння та навички, зберігаючи своє здоров'я та здоров'я оточуючих людей.

В освіті необхідно створити умови для підготовки здорових, творчих, активних і підприємливих молодих людей, громадян, відповідальних за свою майбутню діяльність в суспільстві.

Науковець Т. Куйдіна зазначає, що саме в юному віці проходять великі зміни в системі основних життєвих цінностей, з'являються нові уявлення, зникають ілюзії, формуються нові погляди, переконання цілі. Вона підкреслює, що вчені відмічають – «в процесі здійснення життєвих планів молоді зустрічається з певними труднощами, і її ціннісні орієнтації формуються під суперечливим впливом різних факторів». Важливим є вплив на формування ціннісних орієнтацій сучасної молоді саме системи освіти, професійної зацікавленості в майбутньої діяльності тощо [2].

Вчений О. Міхеєнко в процесі підготовки саме майбутніх фахівців з основ здоров'я людини розглядає цілісну освітню систему, яка відображає нові тенденції реалізації вищої освіти, закономірні зміни в галузі майбутньої професійної діяльності молодого покоління, самореалізацію сучасного спеціаліста в ній, перелік функцій, які молодий фахівець повинен виконувати та освоїти в процесі професійної освіти, основні вимоги засвоєння знань, умінь та навичок, необхідних для успішної діяльності для виконання обов'язків та подальшого розкриття в професійній реалізації необхідних людині особистісних якостей в конкретній професії [4].

Також О. Міхеєнко, аналізуючи сучасні знання про здоров'я людини, а також окремі складові змісту існуючих дисциплін здоров'язбережувального спрямування, визначив найголовніший комплекс чинників, що сприяють погіршенню фізичного здоров'я індивіда, та рекомендував відшукати такі знання, необхідність отримання яких фахівцю оздоровчої сфери край необхідна [3].

Починаючи зі шкільного навчання, як зазначають настанови «Нової української школи», необхідно формувати в учня «ініціативність і підприємливість», а також «уміння генерувати нові ідеї й ініціативи та втілювати їх у життя з метою підвищення як власного соціального статусу та добробуту, так і розвитку суспільства і держави». Концептуальними засадами реформування середньої школи є основи формування фінансової грамотності учнів – «вміння раціонально вести себе як споживач, ефективно використовувати індивідуальні заощадження, приймати доцільні рішення у сфері зайнятості, фінансів тощо» [5].

Обов'язково треба продовжувати формування підприємливості у студентів, які після отримання диплому повинні знати, як та де реалізувати набуті в процесі освіти компетентності з найкращим для них результатом.

Н. Валінкевич із колективом авторів у своєму посібнику зазначає різні визначення та погляди на сутність підприємництва. За результатами наукового пошуку вони дають таку дефініцію: «підприємництво – це організаційно господарська творчість, яка докорінним чином відрізняється від звичайної ділової активності, що ґрунтується на використанні готових перевірених схем господарювання». Вчені розглядають людину-підприємця, як особистість, яка має новаторський та творчий характер, діловитість, ініціативність, відповідальність, творчість, професіоналізм, масштабне мислення, вміння вирішувати «нестандартні» завдання, плідно працювати з людьми тощо. Підприємництво під керівництвом такої людини «не зводиться лише до сфери вільної економічної діяльності, воно розповсюджується на всі соціальні сфери, де свобода, пошук нового та здатність творити є, якщо не нормою для більшості, то є доступними творчій меншості» [7].

С. Прищепу в своїх наукових пошуках розкриває сутність та зміст поняття «підприємницька компетентність». Вона зазначає, поняття «компетентність (у перекладі з лат. «competentia»)» та на основі аналізу наукової літератури, трактує поняття «підприємницька компетентність» – «сукупність якостей, знань, які допомагають особистості успішно та якісно вирішувати бізнес-завдання та досягати високих результатів в підприємницькій діяльності». Важливим в наукових дослідженнях С. Прищепи є вікові показники для початку формування підприємницьких умінь. Вона звертає увагу на закладання фундаменту підприємницької компетентності в учнів шкіл, які беруть участь в дослідницькій діяльності, в учнівському самоврядуванні, виконують роль організаторів різних шкільних справ тощо. Школярі, обираючи майбутню професію, обов'язково планують створення власної справи тощо. С. Прищепу показує важливість формування підприємницької компетентності в учнів з початкової школи в зв'язку зі змінами ринкових умов нашої держави. Школярі, які знайомляться з основами економічних понять, явищ, категорій та істин, з потребами людей на сучасному етапі закладають фундамент свого благополучного життя [8].

Мета статті. Розкрити підходи до формування підприємницької компетентності студентів Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна, фахівців зі здоров'я людини, представити особливості набуття студентами здоров'язбережувальної компетентності в процесі освіти та проаналізувати освітньо-професійні програми з метою виявлення специфіки формування здоров'язбережувальної компетентності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Формування та реалізацію освітніх програм в університетах потрібно проводити відповідно до кожного рівню вищої освіти та відповідно до спрямованості освітньої програми: освітньо-професійна та освітньо-наукова. Програми є складовою освітнього процесу, в якому потрібна послідовність, неперервність тощо. Освітні програми університетів, в процесі навчання бакалаврів, мають продовжувати програми старшої школи послідовно та не повторювати програмний матеріал тощо. Освітні програми університетів при підготовці магістрів поглиблюють фахові знання, вміння та навички студентів набути в процесі підготовки бакалаврів.

Особливістю набуття студентами здоров'язбережувальної компетентності в процесі освіти є впровадження освітньо-професійних програм «Середня освіта (Біологія та здоров'я людини)» та «Середня освіта (Здоров'я людини)» у Харківському національному університеті імені В.Н. Каразіна з метою формування зазначеної компетентності, а саме: здатності розуміти і застосовувати базові знання про здоров'я людини; доводити до населення його значення в житті кожної людини; прихильність до донесення важливості збереження здоров'я та вміння використовувати оздоровчі технології; вміння аналізувати спосіб життя особи та його вплив на здоров'я; створювати відповідні рекомендації щодо ведення здорового способу життя; розробляти програми для здоров'язбереження людини; підбирати методи й засоби щодо оздоровлення людини; реалізовувати набуті вміння в майбутньої фахової діяльності [6].

Нажаль, у зазначених освітньо-професійних програмах не повністю розкриваються підходи до формування підприємницької компетентності студентів. Цінним в процесі формування основ підприємницької компетентності студентів, які оволодівають знаннями, вміннями та навичками з основ здоров'я є орієнтування в складних умовах змін у суспільстві. Реалізація студентами в майбутньої фахової діяльності вкрай необхідних кожній людині знань про основи здоров'я та їх застосування вимагає формування в них підприємницької компетентності.

Увага формуванню підприємницької компетентності студентів приділяється в основному в процесі освіти майбутніх фахівців з міжнародних економічних відносин, бізнесу тощо.

Формування підприємницької компетентності студентів, які вивчають основи здоров'я, можливе за умови вивчення ними міжфакультетських дисциплін з відповідної тематики у Харківському національному університеті імені В.Н. Каразіна. Студенти самі вибирають, які дисципліни вивчати. Це поглиблює вкрай необхідні знання сьогодення з підприємницької діяльності та сприяють орієнтації молодого покоління в складних умовах швидких змін у нашої країні.

У Харківському національному університеті імені В.Н. Каразіна є міжфакультетські вибіркові дисципліни, які формують основи підприємницької компетентності. На факультеті міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу це – «Основи підприємництва», «Управління бізнес-проектами» тощо. На економічному факультеті це – «Підприємницька діяльність». У ННІ Каразінської школі бізнесу це – «Створення бізнесу» тощо.

Деякі дисципліни вибіркового характеру можна вивчити навіть в дистанційному форматі. Центр електронного навчання Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна забезпечує роботу дистанційної освіти студентів та всіх бажаючих отримати знання з різних напрямків за допомогою дистанційних електронних курсів в системі Moodle, створюючи комфортні умови для всіх учасників освітнього процесу.

Висновки. Підготовка висококваліфікованих фахівців, в яких сформовані здоров'язбережувальна та підприємницька компетентності забезпечить покращення здоров'я населення України, навіть в складних умовах майбутньої професійної самореалізації студентів та сприятиме комфортному пристосуванню молодого покоління до швидких змін та нових орієнтирів, які постійно вимагає сучасний соціум.

Перспективи подальших досліджень. Значним покращенням освіти сучасних студентів є внесення змін до

освітніх програм університетів. Введення програмного освітнього матеріалу з основ підприємницької діяльності для поглиблення в них необхідних знань для формування сучасних ціннісних орієнтацій, пристосування до нових умов життя та комфортної життєдіяльності у нашій державі.

Література

1. Кремень В. Г. Освіта і наука в Україні – інноваційні аспекти. Стратегія. Реалізація. Результати / В. Г. Кремень. – Київ :Грамота, 2005. – 448 с.
2. Куйдіна Т. М. Формування ціннісного ставлення до здоров'я майбутніх учителів у процесі навчання валеології: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02 «Теорія та методика навчання (фізична культура, основи здоров'я)» / Т. М. Куйдіна. – Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2013. – 20 с.
3. Міхеєнко О. І. Зміст професійної підготовки майбутніх фахівців зі здоров'я людини / О.І. Міхеєнко // Теорія та методика навчання та виховання : зб. наук. праць Харків. нац. пед. ун-ту імені Г. С. Сковороди / за заг. ред. А. В. Троцько. – 2013. – Вип. 34. – С. 96–106.
4. Міхеєнко О. І. Модель професійної підготовки майбутніх фахівців зі здоров'я людини до застосування здоров'язміцнювальних технологій / О. І. Міхеєнко, В. І. Котелевський // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. – 2014. – № 9. – С. 41–46.
5. Нова українська школа: концептуальні засади реформування середньої школи [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>(дата звернення: 10.03.2020).
6. Освітньо-професійна програма «Середня освіта (Біологія та здоров'я людини)» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://biology.karazin.ua> (дата звернення: 19.07.2020).
7. Основи підприємництва : підручник / Т. О. Біляк, С. Ю. Бірюченко, К. О. Бужимська та ін. ; за заг. ред. Н. В. Валінкевич. – Житомир : ЖДТУ, 2019. – 493 с.
8. Прищеп С. М. Сутність та зміст поняття «підприємницька компетентність» / С. М. Прищеп // Молодий вчений / Уман. держ. пед. ун-т імені Павла Тичини. – 2016. – № 5. – С. 367–370.

References

1. Kremen, V. H. (2005). Osvitainauka v Ukraini-innovatsiini aspekty. Stratehiia. Realizatsiia. Rezultaty [Education and science in Ukraine - innovative aspects. Strategy. Realization. Results]. Kyiv, Ukraine: Hramota [in Ukrainian].
2. Kuidina, T. M. (2013). Formuvannia tsinnisnoho stavlennia do zdorovia maibutnikh uchyteliv u protsesi navchannia valeolohii [Formation of a value attitude to the health of future teachers in the process of teaching valeology] (Extended abstract of candidate's thesis). V. N. Karazin Kharkiv National Unirversity, Kharkiv, Ukraine [in Ukrainian].
3. Mikheienko, O. I. (2013). Zmist profesiinoi pidhotovky maibutnikh fakhivtsiv zi zdorovia liudyny [The content of professional training of future human health professionals]. Teoriia ta metodykanavchannia ta vykhovannia :zb. nauk. prats Kharkiv. nats. ped. un-tuimeni H. S. Skovorody, 34, 96-106 [in Ukrainian].
4. Mikheienko, O. I., Kotelevskiy, V. I. (2014). Model profesiinoi pidhotovky maibutnikh fakhivtsiv zi zdorovia liudyny do zastosuvannia zdoroviazmitsniuvalnykh tekhnolohii [Model of professional training of future specialists in human health for the use of health-promoting technologies]. Pedagogika, psykholohiia ta medyko-biolohichni problem fizychnoho vykhovannia i sportu, 9, 41-46 [in Ukrainian].
5. Nova ukrainska shkola: kontseptualni zasady reformuvannia serednoi shkoly [The new Ukrainian school: conceptual principles of secondary school reform]. Retrieved from <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>[in Ukrainian].
6. Osvitno-profesiina prohrama "Seredniaosvita (Biolohiia ta zdorovia liudyny)" [Educational and professional program "Secondary education (Biology and human health)"]. Retrieved from <http://biology.karazin.ua>[in Ukrainian].
7. Biliak, T. O., Biriuchenko, S. Yu., Buzhymyska K. O., Vyhovskiy, V. H., Dankevych, A. I., Denysiuk, O. H. ... &Yurkivskiy, O. I., Valinkevich, N. V (Ed.)(2019). Osnovy pidpriemnytstva : pidruchnyk [Fundamentals of entrepreneurship: a textbook]. Zhytomyr, Ukraine [in Ukrainian].
8. Pryshchepa, S. M. (2016). Sutnist ta zmist poniattia "pidpriemnytska kompetentnist" [The essence and content of the concept of "entrepreneurial competence"]. Young scientist, 5, 367-370 [in Ukrainian].